

Kuntatalouden näkymät

Päijät-Hämeen maakuntatilaisuus

Sanna Lehtonen
[@lehtonenKL](#)

25.10.2019

Mistä tänään puhutaan?

- Kuntatalouden tilanne: Mikä juuri nyt on ajankohtaista?
- Tilastokeskuksen väestöennusteen vaikutukset kuntien talouteen
- Kuntien velvoitteet suhteessa tuloihin
- Verojärjestelmän muutosten vaikutus kuntien verokertymiin
- Päivi Rahkonen: Kuntatalouden paineet peruskunnan näkökulmasta

mtv UUTiset

ETUSIVU

KOTIMAA

ULKOMAAT

MTV UUTiset LIVE

VESA-MATTI LOIRI

URHEILU

Rinteen hallituksen lupaus 1 000 uudesta lääkäristä ei vakuuta maakunnissa: "Meillä on nytkin viisi lääkärinvakanssia auki – palkkaisimme heti, jos löytyisi lääkäreitä"

HALLITUSOHJELMA MUOKKAA MONEN ARKEA

Hallitusohjelma julkaistaan aamupäivällä - hallituksen tulossa 19 ministeriä

Hallitusohjelma muokkaava monen arkea.

Lastensuojelun uusia huolia

Kauhajoki
Aune Waronen

Suupohjan liikelaitoskuntien yhtymäkokouksen viesti päätöksestä oli tuttua kuuluttajille. Yhtymään kuuluvien osakaskunnan eli Isojoen, Teuvan ja Kauhajoen, vuoden 2018 aikana toteutettavien tavoitteiden mukaisesti hoivaa ja apua, mutta tarvetta arvioitiin.

Yhtymäkokous hyväksyi päätöksen, jonka loppusumma on 90,3 miljoonaa euroa.

Yksi ilkeimmistä huolista on kasvava lastensuojelun tarve, mikä Kauhajoella tehtiin päätöksellä 2018 lastensuojelun tarvetta enemmän kuin edellisenä vuonna. Vähenevä ja vanhenevä väki

ILTALEHTI

Etusivu

Uutiset

Urheilu

Viihde

Sää

IL-TV

Raha

Terveys

Hyvä olo

Työi.fi.com

Asuminen

Perhe

Piikki

Kotimaa

Ulkomaat

Työelämä

Talous

Politiikka

Pääkirjoitus

Sääuutiset

Ville Ranta

UUTiset

Uutiset | Poliitiikka

"Järjetön ristiriita" – Kunnissa hoitajiakin yt-neuvotteluissa, ja samaan aikaan hallitus haluaa 4 400 uutta hoitajaa

09.10.2019 klo 7:01

Moni kunta on talousahdingossa, minkä vuoksi säästöjä haetaan yt-neuvotteluiden kautta.

Ministeri Krista Kiuru kertoo, mistä riittävä määrä henkilöstöä saadaan tiukempaan mitoitukseen.

Kuntayönantajan (KT) mukaan noin 40 kuntayönantajaa on joko käynyt tai on käymässä yt-neuvottelut tänä vuonna. Tässä joukossa on sairaanhoitopiirejä, kuntayhtymiä, kaupunkia ja kuntia. Näissä yt-neuvotteluissa valtaosassa kyse on säästötoimenpiteistä.

Esimerkiksi Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä yt-neuvotteluiden taustalla on se, että ennusteen mukaan on tulossa toinen peräkkäinen merkittävä alijäämäinen vuosi. Sairaanhoitopiiri neuvottelee 250 henkilön pysyvistä vähennystarpeesta, joka vastaa noin 12 miljoonan euron säästöä.

Kuntaliitto
Kommunförbundet

Keskeisiä Antti Rinteen hallitusohjelman kuntapäätöksiä

Kuntaliitto
Kommunförbundet

Uudistuksen kustannusvaikutus, milj. euroa	Antti Rinteen hallitusohjelma (3.6.2019)	Kuntaliiton alustava arvio	Erotus	Lisähuomioita
Sosiaali- ja terveyspalvelut, yhteensä 270 milj. euroa				
Sitova hoivamitoitus 0,7:ään ympärivuorokautisen hoivan yksikössä	70	200	-130	Haarukka 200-250 milj. euroa.
Peruspalveluiden saatavuus (hoitotakuun kiristäminen)	50	100	-50	Henkilöstön saatavuus saattaa aiheuttaa lisäkustannuksia
Kotihoidon ja omaishoidon resurssointi	45			Hallitusohjelmassa ei avata tätä linjausta.
Asiakasmaksulain uudistaminen	45			
Osaaminen ja sivistys, yhteensä 201,5 milj. euroa				
Oppivelvollisuuden pidennys 18-ikävuoteen ja maksuton toinen aste	107	183	-76	Kustannukset riippuvat toteutusmallista
Lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistaminen	18			
Oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen, sitova mitoitus toisen asteen opiskelijahuollon palveluihin	29			Kustannukset riippuvat toteutustavasta
Subjekttiivinen varhaiskasvatusoikeus	17	Suuruusluokka oikea		
Ryhmäkokojen pienentäminen varhaiskasvatuksessa	16	Suuruusluokka oikea		
Harrastusmahdollisuus koululaisille	14,5			Tilastoja harrastustoiminnan rahoituksesta ei ole
Vahvistetaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2) –opetusta varhaiskasvatuksessa velvoittavaksi				Lapsimäärä vähäinen
YHTEENSÄ	470		-256	

6

Tulevalla hallituskaudella kuntien asukkaat tarvitsevat vaikuttavia ja hyvin tuotettuja palveluita. Palveluiden rahoitus tulee olla kestävällä tasolla, eikä kuntien valtionosuuksia saa enää leikata.

Minna Punakallio
Pääekonomisti
@MinnaPunakallio

yle Uutiset Areena Urheilu Valikko

UUTiset Tuoreimmat Urheilu Sää Kotimaa Ulkomaat Talous Poliittika Kulttuuri Kolumnit Lu

Uusin väestöennuste on karu: Kainuu menettää 20 vuodessa kokonaisen Sotkamon verran asukkaita

Kainuussa on ennusteen mukaan vuonna 2040 lähes viidennes vähemmän asukkaita kuin nyt.

Väestöennusteet 30.9.2019 klo 15.14

Kuva: Kimmo Hiltunen / Yle

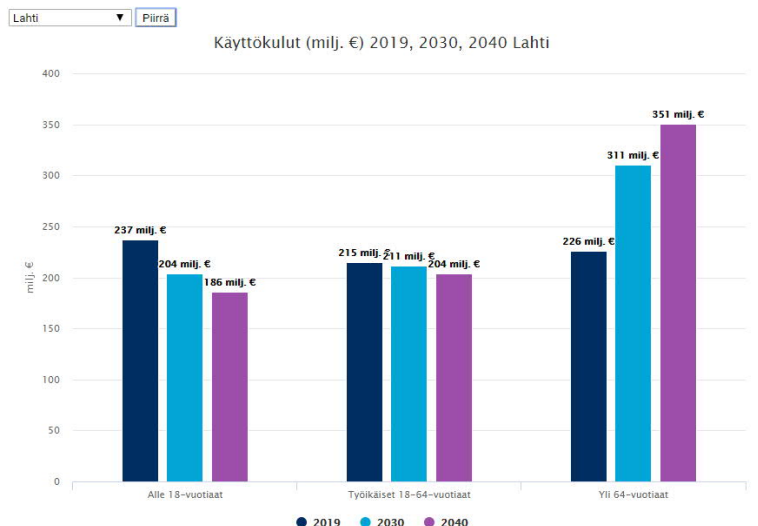
Miten väestömuutos vaikuttaa oman kuntasi kustannuksiin? Väestömuutos on uhka, mutta myös mahdollisuus

16.10.2019

Ikärakenteen muutos voi kasvattaa kuluja rajusti: Katso oman kuntasi tilanne

Oheinen Kuntaliiton laskelma kuvaa väestömuutoksen vaikutusta kuntien käyttökustannuksiin kuntakohtaisesti. Laskelma perustuu Tilastokeskuksen väestöennusteeseen sekä kuntien ikäryhmäkohtaisiin kustannuksiin.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Talous

Karmea alijäämä – kunnat tekevät historiallisen valinnan vuorokauden kuluksi

Talous 07
Jouko Kyöstä

Lähes sata
peittämistä

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Vastualueet

Ajankohtaista

Hankkeet ja säädösvalmistelu

Valtiovarainministeriö aloittaa kuntien tilannekuvan valmistelun

Valtiovarainministeriö 2.10.2019 10:05

TIEDOTE

Kuntien tilannekuvassa kootaan kuntien palvelujen nykytilaa, väestön ja kuntien taloudellisia ja muut koskevat tiedot. Osana tilannekuvan valmistelua on myös kuntakohtaiset painelut, joissa käydään läpi kuntien talouden kehityksestä lähtien.

Pääministeri Antti Rinteen hallitus on päättänyt, että kuntien tilanteesta laaditaan kokonaisvaltainen tilannekuva, jota käytetään tuoreimpiin tietoihin pohjautuva arviointi syksyllä 2019. Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero on

A4 //

Aamulehti / Tiistaina 8. lokakuuta 2019

Kuntalehti

UUTISET TYÖPAIKAT MIELIPIDE MEDIATIEDOT TILAA DIGILEHTI

Hae...

Päätöksenteko

VM aloittaa kuntien tilannekuvan valmistelun - seurantaryhmässä neljä kuntajohtajaa

Luetuimmat

Kuntakenttää seurantaryhmässä edustavat mm. Kuntaliiton kuntatalousyksikön johtaja Ilari Soosalu, Laitilan kaupunginjohtaja Johanna Luukkonen, Kontiolahden kunnanjohtaja Jere Penttilä, Lapinjärven kunnanjohtaja Tiina Heikka sekä Hämeenlinnan apulaiskaupunginjohtaja Juha Isosuo.

Kuva: Ville Miettinen

Koska kuntakentän haasteet ovat hyvin moninaisia, kuntien tulevaisuuden näkymistä on perusteltua tehdä kokonaisvaltainen, tuoreimpiin väestöennusteisiin, tilastoihin sekä tutkimustietoon ja selvityksiin perustuva yhtenäinen kansallinen tilannekuva-arvio.

2.10.2019 klo 10:42

2/2020 mennessä

Mistä kuntatalouden raju heikentyminen johtuu?

Taulukko 9. Väestötekijöiden vaikutus peruspalvelujen kysyntään, prosenttia

	2017	2018	2019	2020	2021
Koulutuspalvelut	-0,1	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4
Lasten päivähoito ja esiopetus	-1,7	-2,3	-3,0	-3,3	-3,2
Perusopetus	1,1	1,0	0,8	0,3	0,2
Lukio ja ammattikoulutus	-0,8	-0,4	-0,1	0,5	0,6
Terveyspalvelut	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8
Erikoissairaanhoito	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Perusterveydenhuolto	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Sosiaalipalvelut	1,9	1,9	2,1	2,1	2,1
Vanhainkoti	2,2	2,2	2,2	2,4	2,3
Kotipalvelut	1,7	1,7	1,8	1,9	1,9
Palveluasuminen	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1
Yllä mainitut peruspalvelut yhteensä	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Menojen kasvun taustalla mm. väestön ikääntyminen

Lähde: Kuntatalousohjelma, kevät 2019

Markku Heikura @HeikuraMarkku - 18t
Ohessa havainnollinen viestiketju @TuloRekisteri tilanteesta, vaikutuksesta verokertymään ja kuntatalouteen. Muuttujia on enemmän kuin yksi - yksinäistä on **verokortin muuttunut käytäntö**. Jatkamme tilanteen selvittämistä.

Verouutiset @Verouutiset - 23t
Moni kritisoi nyt tulorekisteriä. Syytökset kuntien talousvaikeuksista ovat kovia. Otamme palautteen vakavasti. Pureskitaanpa tilannetta hieman. Tässä ketjussa tilanteen mittakaavaa ja muutamia huomioita. 1/7

Miinuksella painuvien kunnallisverotilitysten taustalla verokorttiuudistus. Myös tulorekisteri-ilmoituksissa yhä ongelmia.

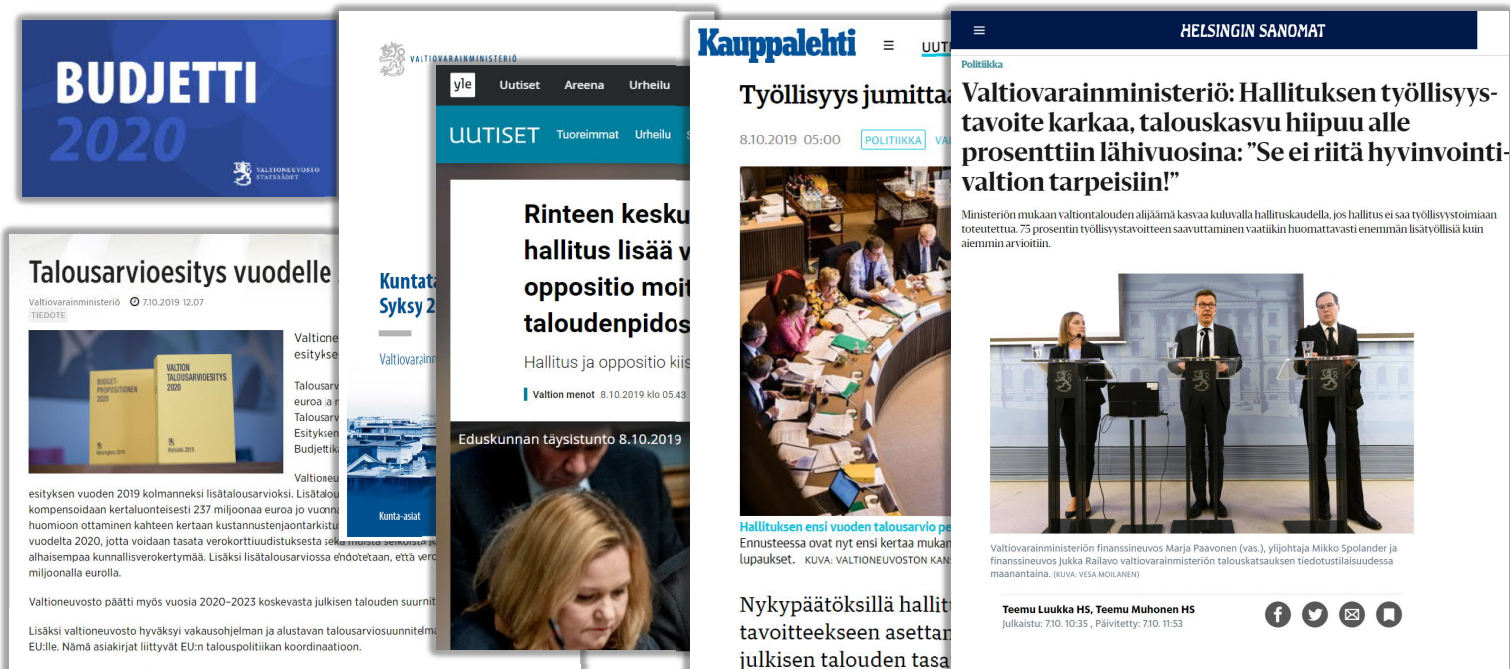

Investointien kasvun taustalla muuttoliike ja rakennuskannan ikä. Myös elinvoiman lisääminen näkyy.

Kuntatalouden tunnuslukujen raju heikennys kuluvana vuonna ei johdu heikentyneistä talousnäkyistä tai valtion uusista, kuntataloutta heikentävistä leikkauksista.

Lokakuun alussa budjettivalmistelu oli kuumimmillaan!

Talous

Verokorttiuudistuksen

~~Tulorekisterin~~ ongelmat
romahduttivat verokertymäennusteen
ja sotkevat kuntien budjetointia –
"Kunnat joutuivat uudistuksen
kärsijöiksi"

14.8.2019 klo 15:47

Syksyn 2019
budjettiriihen
pääöksillä
vaikutusta
kuntien valtion-
osuuksiin

Kuntien tilanteeseen iso helpotus jo vuodelle 2019

17.9.2019 19:39 VM

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia on päätetty kasvattaa kaikkiaan 1,1 miljardilla eurolla vuoden 2020 budjetissa. Tästä on edellisen hallituksen päätösten paikkaamista huoma-

Valtionosuus-
kompensaation

+237

milj. euroa
siirto

2020→2019

Sirpa Paatero @sirpa_paatero · 17t

Kunnille maksettava kertaluonteinen 237 milj. euron lisäys aikaistetaan tälle vuodelle. Tällä helpotetaan kuntien vaikeaa taloustilannetta

#kunnat #talous

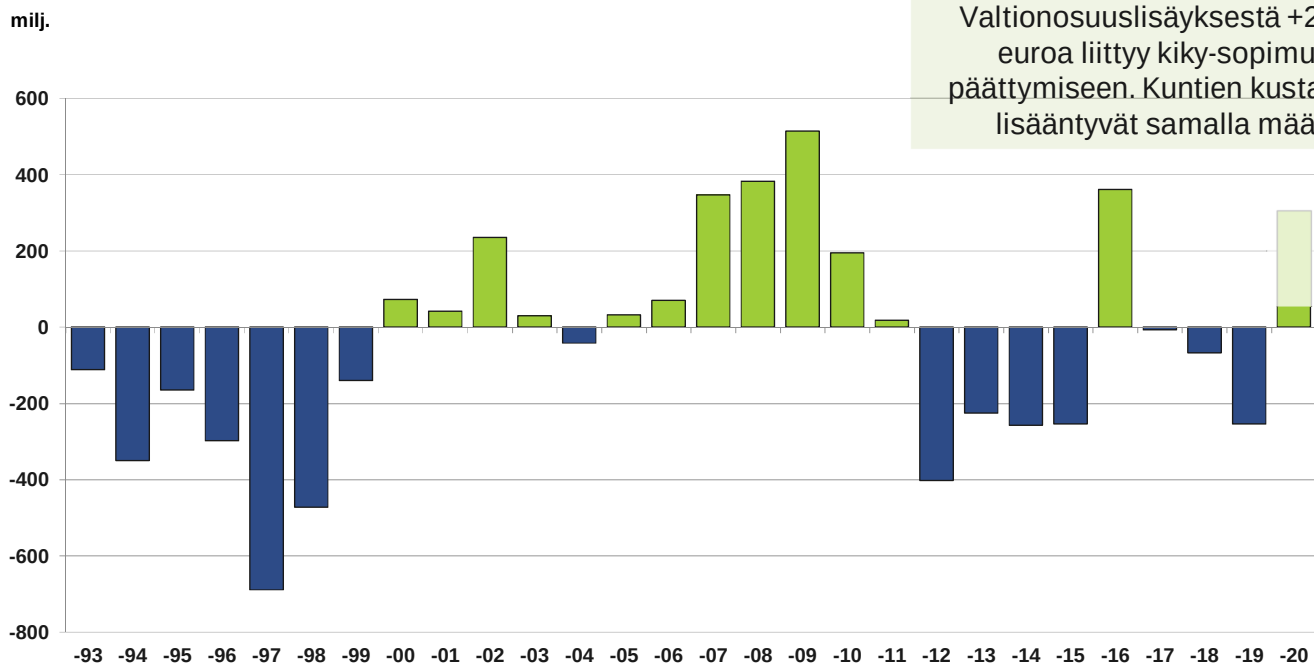
9

27

140

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen, verrattuna edellisen vuoden talousarvioon

15

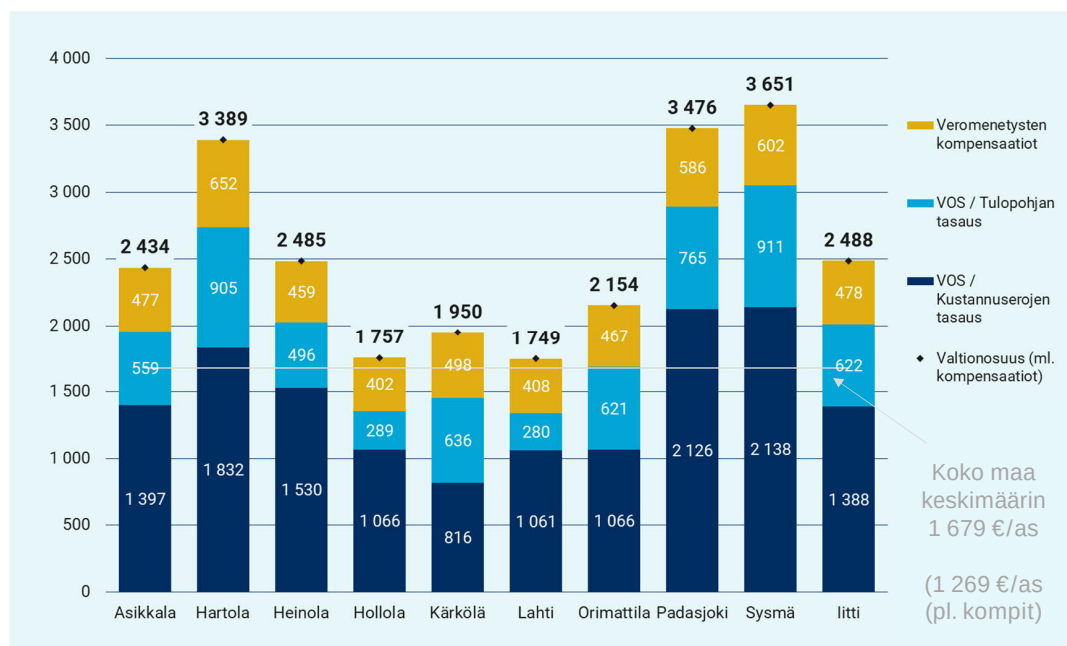
Ennakollinen laskelma kunnan valtionosuudesta vuonna 2020

Lähde: KL / SL 14.10.2019

Kunta	A Asukas- luku	E Valtion- osuudet yhteensä	F Veromenetysten kompensaatiot * UUSI * mom. 28.90.35	E + F Valtionosuudet ja veromen. kompensaatiot yhteensä	G	H MUUTOS 2019 --> 2020	I
	31.12.2018	2020	2020	2020	euroa	prosenttia	€/asukas
Kaikki kunnat	5 488 130	6 967 635 821	2 250 834 157	9 218 469 978	610 263 720	7,1 %	111
16 Asikkala	8 149	15 946 303	3 890 514	19 836 817	1 380 100	7,5 %	169
81 Hartola	2 780	7 612 130	1 812 261	9 424 391	801 680	9,3 %	288
111 Heinola	18 889	38 285 392	8 674 183	46 959 575	3 415 567	7,8 %	181
98 Hollola	23 602	31 990 416	9 481 687	41 472 103	3 722 200	9,9 %	158
316 Kärkölä	4 451	6 464 515	2 215 111	8 679 626	698 603	8,8 %	157
398 Lahti	119 951	160 853 865	48 991 827	209 845 691	15 977 933	8,2 %	133
560 Orimattila	16 091	27 140 787	7 516 053	34 656 841	2 229 323	6,9 %	139
576 Padasjoki	2 963	8 567 264	1 734 910	10 302 173	745 659	7,8 %	252
781 Sysmä	3 753	11 445 619	2 259 270	13 704 890	377 551	2,8 %	101
142 Iitti	6 765	13 600 690	3 230 907	16 831 597	1 485 603	9,7 %	220

Ennakollinen laskelma Päijät-Hämeen kuntien valtionosuudesta vuonna 2020

Valtionosuus on suurin Sysmässä ja pienin Lahdessa.

Lähde: Ennakollinen laskelma kuntien valtionosuuksista 2020 (Kuntaliitto 14.10.2019)

Hallitukselle toimintasuunnitelma

Hallitusohjelman ilmiökokonaisuuksien toteuttamiselle tavoitteet, keinot ja aikataulut

7.10.2019 14.04 VNK

Hallituksen toimintasuunnitelma 7.10.2019

Tavoite 1

Koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy

Keskeiset keinot	Päävastuu	Osavastuu	Aikataulu
Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma ja toimenpideohjelma varhaiskasvatukseen laadun ja tasa-arvon sekä osallistumistasen parantamiseksi. Erillisohjelma maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten oppimisen edellytysten ja koulutus-siirtymisen turvaamiseksi	OKM	STM, TEM	Toimenpideohjelmien valmistelu 10–12/2019. Valtionavustusten 1. haku ja päätökset 2–4/2020. Maahanmuuttajalasten ja -nuorten oppimisen edellytysten ja siirtymien toimenpiteet sisältyvät osin tähän ja osin oppivelvollisuuden laajentamiseen.
Oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen	OKM	TEM	Projektiryhmä ja Seurantaryhmä asetettu 8/2019 HE lausunnolla 4–5/2020 HE valmis 9–10/2020

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen valtionavustukset haussa 2-4/2020

Oppivelvollisuusikä 18 ikävuoteen –HE lausunnoilla 4-5/2020

Kertaluonteiset tulevaisuusinvestoinnit sivistystoimessa vuosina 2020-2022

2020-2022

Nro	Momentti	Momentin nimi / asia	Muutoksen syy ja tarvittaessa lyhyt perustelu	2020 TAE +/- 1 000 € vs. tekn. kehys	2021 JTS +/- 1 000 € vs. tekn. kehys	2022 JTS +/- 1 000 € vs. tekn. kehys
1	29.10.30	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin	Perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma Perusopetus	60 000	60 000	60 000
2	29.10.30	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin	Varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma Varhaiskasvatus	25 000	50 000	50 000
3	29.10.30	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin	Harrastusmahdollisuus kaikille koulupäivän yhteydessä – Suomen Islannin malli Harrastusmahdollisuus	5 000	0	0
4	29.10.31	Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin	Jatkuvan oppimisen edistäminen Vapaa sivistystyö	5 000	0	0
5	29.20.30	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)	Ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien palkkaaminen. ja ohjauksen tukitoimiin. järjestäjille Ammatillinen	80 000	0	0
6	29.80.30	Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan	Yleisten kirjastojen saavutettavuus, kirjastoautot, kokoelmien monimuotoisuus Kirjastot	1 000	0	0

Avustusten
määrä lisääntyy
**Muista
hakea!**

Kiitokset mielenkiinnosta!

Sanna Lehtonen
050-5759090
Sanna.Lehtonen@kuntaliitto.fi
@lehtonenKL